

BATILI YAYINLARDA DAEŞ İLE YABANCI SAVAŞÇILAR KONUSUNDA TÜRKİYE TEMSİLİ VE ORYANTALİZM

Rumeysa KÖKTAŞ*

Öz

Bu çalışmada birbirine bağlı iki soru ele alınmaktadır. İlk soru: Türkiye, Batılı medya, düşünce kuruluşu ve araştırma merkezlerinin yayınlarında DAEŞ ve yabancı savaşçılar konusunda nasıl temsil edilmektedir? İkinci soru ise: Bu temsil etme biçiminde oryantalist bir bakış ya da oryantalist dile dair kodlar bulunmakta mıdır? Bu iki soru temelinde Batılı yayınlar araştırılarak önce Batılı yazarların yayınlarında Türkiye temsili oryantalizm odaklı eleştirel bir analize tabi tutulmuştur. Ardından Batı yayınlarında yazan Türklerin Türkiye'yi nasıl temsil ettiği incelenmiş ve bu temsil biçimleri de self-oryantalizm temelinde eleştirel bir okumaya göre analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Türkiye, AK Parti, DAEŞ, Yabancı savaşçılar, Oryantalizm.

THE REPRESENTATION OF TURKEY AND ORIENTALISM ON THE SUBJECT OF ISIS AND FOREIGN FIGHTERS IN THE WESTERN MEDIA

Abstract

In this study there are two main questions. The first question is: How Turkey has represented in Western media, think tanks and research centers about DAESH and foreign fighters. And the second question is about if there is orientalist codes in this representing process. On the base of these two questions, firstly the representation of Turkey had critically analyzed on Western publications according to orientalist perspective. Then articles of Turkish writers, who wrote on Western media, were examined and these articles analyzed critically on the base of self-orientalism.

Keywords: Turkey, Justice and Development Party, DAESH, Foreign fighters, Orientalism.

---

* Arş. Gör, Sakarya Üniversitesi Ortadoğu Enstitüsü.

Giriş

Türkiye son yıllarda dış politikası ile ilgili bilhassa Suriye konusunda oldukça ağır eleştiriler almaktadır. Suriye konusundaki temel politikasını “meşruiyetini kaybeden” Esed rejiminin devrilmesi üzerine kuran Türkiye’nin, muhaliflere yardım etmesi ve sınırlarını Suriyeli göçmenlere açması farklı siyasal sonuçlar doğurmuştur. Türkiye’nin muhaliflere olan desteği Suriye’de git gide çetinleşen iç savaşta bir etki sahibi olma çabası olarak yorumlanıp eleştirilirken, göçmen politikası bilhassa ülkenin güneyinde gerek ekonomik gerekse toplumsal birtakım sorunlar yaşanmasına rağmen ilke olarak olumlu karşılanmıştır. Suriye politikasında öngörülemeyen gelişmeler konusunda hükümetin tutumu, DAES’in Suriye’deki savaşa müdahil olması ve Türkiye’yi bir geçiş noktası olarak kullanan yabancı savaşçıların sayısının artış göstermesi iktidar politikalarına yönelik eleştirilerin Türkiye içinde ve uluslararası alanda daha da yoğunlaşmasına yol açmıştır.

DAES bağlamında Türkiye’ye yöneltilen eleştirilerin, DAES ile savaş konusunda gerekenin yapılmadığı (özellikle Kobani [Ayn el-Arab] sürecinde), DAES ya da diğer “cihatçı” örgütlere destek sağladığı ve Türkiye’nin DAES yahut diğer silahlı örgütlere katılan yabancı savaşçılar için bir geçiş noktası olması sebebiyle gerekli önlemlerin alınmadığı, hatta lojistik destek sağlandığı gibi konulara yoğunlaşmış görünmektedir. Sözü edilen konularda Batı’da bazı siyasetçi, gazeteci ve akademisyenler tarafından yapılan eleştiriler ve dolaşıma sokulan temsil ve tasvirleri bir araya getiren temel dinamiğin daha çok AK Parti hükümetini hedef aldığı söylenebilir. Bu devasa konuşma alanı, diğer bir ifadeyle DAES ve yabancı savaşçılar konusunda Türkiye bağlamında oluşturulan dil, aynı zamanda hükümet üzerinden Türkiye’ye bir kimlik dayatma ve bu kimliği sürekli kılmak üzere yeniden kurma çabası olarak görülebilir. Tam da bu noktada, yani söz konusu söylemlerin AK Parti’yi bir öteki olarak kurmaya çalışma noktasında, bu söylem ve tasvirlerin bir yapı bozumuna tabi tutulması konunun daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayabilir.

Söz konusu söylemin nasıl bir ben-öteki ilişkisi kurduğu ve bu ilişkiden nasıl bir iktidar işleyişi çıkarılmaya çalışıldığı bu çalışmanın üzerinde durmak istediği temel sorundur. Dolayısıyla bu çalışmada DAES ve yabancı savaşçılar konusunda Batılı yayınlarda Türkiye’ye karşı nasıl bir temsil siyaseti izlendiği ve bu siyaset ile Türkiye’ye nasıl bir kimlik giydirilmek istendiği sorusuna cevap aranmaktadır. Bu soruya cevap arama çabasında arka plan bilgisi olarak veya kuramsal bir temele dayanmak bakımından gerekli bir başka soru ise izlenen temsil siyasetinde oryantalist kodların olup olmadığıdır. Zira Edward Said bir ideolojik görme biçimi olan oryantalizmin, Batı’nın Doğu ile

ilişkisinde düşünce üzerinde bir dizi zorlama ve sınırlamaya yol açtığını söyler¹ ve bu durum da Batı'nın Doğu ile kurduğu ilişkinin önceden belirlenmiş rol ve tayin edilmiş düşünce kalıpları üzerinden yürütmesine sebep olur. Bu nedenle DAESŞ üzerinden AK Parti'ye yönelen temsil ve tasvirlerin böylesi bir varsayım üzerinden (yani AK Parti'nin İslamcı olduğu ve bu nedenle zaten doğası gereği DAESŞ'i destekleyebileceği varsayımı) gelişip gelişmediği de çalışmada üzerinde durulacak bir sorunsal olacaktır.

Bu noktada belirtmek gerekir ki, Batılı yayınlarda AK Parti hükümetinin yabancı savaşçılar ve DAESŞ konusunda oryantalist bir bakış ile temsil edildiğini ortaya koyarak Türkiye'deki iktidarı herhangi bir konuda haklı çıkarmak çalışmanın amaçları arasında yer almamaktadır. Aynı şekilde temsil ilişkilerinden bağımsız şekilde somut bir kanıtı henüz ortaya konulmamış "DAESŞ'in Türkiye tarafından desteklenip desteklenmediği" sorusu ile de meşgul olunmayacaktır. Çalışma boyunca üzerinde durulacak temel problematik, Batı'nın sözü edilen konularda Türkiye'yi temsil ederken oryantalist kodlara başvurup başvurmadığını ve buna paralel olarak Türkiye temsili ile içinde bulunduğu iktidar ilişkilerini nasıl pekiştirdiğini ortaya koymaktır.

Çalışmada, Said'in oryantalizm eleştirisi temelinde Batılı yayınlarda DAESŞ ve yabancı savaşçılar konularında öne çıkan Türkiye temsili söylem analizi ve çözümlemesine tabi tutulması yöntem olarak kullanılacaktır. Bu çerçevede Batı gazeteleri, araştırma merkezleri ile düşünce kuruluşlarının yayınlarında "Türkiye-AKP-DAESŞ-yabancı savaşçılar" anahtar kelimeleri ile araştırma yapılmıştır. Çalışmanın hacmi gereği alıntılanacak yayın sayısı sınırlıdır. Fakat bu sınırlılığın çalışmanın amacı ve güvenilirliğine gölge düşürmesini önlemek için yapılan alıntılar benzer nitelikteki haber ve yayınların bir örneklemini olacak şekilde seçilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın araştırma aşamasında konu ile ilgili edebiyat incelenirken Türk gazeteci, araştırmacı ya da akademisyenlerin de Batılı yazarlar ile benzer söylemler ürettiği görülmüştür. Bu sebeple çalışma iki ayaklı olarak tasarlanmış, öncelikle Batılı yazarların yayınlarındaki söylemler oryantalizm odaklı eleştirel bir okumaya tabi tutulmuş, sonrasında ise Türk yazarların yayınlarında self-oryantalizme dair kodların olup olmadığı araştırılmıştır.

Kimlik ve İktidar Meselesi Olarak Oryantalizm ve Türkiye Temsili

Oryantalizme köklü bir eleştiri getirerek değerler dizisi kurucu bir yapıt ortaya koyan Edward Said, oryantalizmin yalnızca aşağı görülen, ötekileştirilen bir Doğu imgesi ile açıklanamayacağını öne sürer. Said'e göre oryantalizmde

---

¹ Edward W. Said, *Şarkiyatçılık*, 6. Basım, İstanbul: Metis Yayınları, 2012, s. 51.

asıl anlaşılması gereken Doğu'nun ötekileştirilmesi ile Batı'nın elde ettiği güç, üstünlük ve iktidar ilişkileridir.²Said'in kitabında asıl dikkat çektiği nokta, Şarkiyatçı söylemin, Doğu'yu sadece zihinsel olarak kuran ve onu tanımlayan bir çerçevenin dışında daha derin bazı yapısal kültürel bağlantıların ve mikro-makro iktidar ve hiyerarşi ilişkilerinin de tesis edildiği temel bir politikanın uzantısı olduğudur.³Bu iktidar ilişkilerinin Batı'nın kontrolü altında olmasını sağlayan şey ise Doğu'nun tabiatı hakkında üretilen ve vahiy kabilinden olduğu iddiasını taşıyan bilgidir. Said'e göre bu bilgi Doğu'nun çözümlenmesi sayesinde elde edilen ya da anlama iradesini ortaya koyan bir bilgiden ziyade, Batı'nın kendini yüceltmesine ve Doğu karşısında dışsal bir hâkimiyet ile hükmetme iradesi ortaya koymasına imkân tanıyan bir bilgi biçimidir.⁴ Bu sebeple Batı'da Doğu hakkında üretilen bilgi, çoğu zaman masum olmaktan ziyade içerisinde iktidar ilişkilerini barındıran bir bilgidir.

Doğu'ya dair üretilen bilgi ile Batı, Doğu'ya "hitap etme"⁵ yetkesini elde eder, onu tanımlar, onu kendi söylemi içerisine hapsedme imkânı bulur; böylelikle Doğu bilgisi iktidar pratiğinde bir stratejiye dönüşür. Said, bu stratejinin Doğu hakkında yazılmış metinlerde nasıl okunması gerektiğine dair de ipuçları sunmaktadır. Bu metinler mutlak bilgiler ile Batı'nın "aydınlatılması" yönünde açıklayıcı ve betimleyicidir. Okura Şark adına konuşulmasını onun hakkında yorumlar yapılmasını sağlayacak olan söylemsel bir geçer akçe sunmayı amaçlamaktadır.⁶ Said'in deyimiyle Şark, inşa edilmiş ve Batılının onu daha iyi tanıması amacıyla bünyeye dâhil edilmiştir; bu yönüyle de metinlerde Şark Batı'nın muhatabı olmaktan çok "sessiz ötekisi" olarak var olmaktadır.⁷Ayrıca gerçeğe ait olma iddiasında olan söz konusu metinlerde uzmanlar, siyasilere, akademisyenlerden de Doğu hakkındaki yorum ve bakış açıları konusunda faydalandığı görülmektedir. Bu durum da metin içerisindeki yetkenin arttırılmasını sağlamaktadır.⁸ Metinlerde yer alan yetkenin incelenmesi için Said iki yöntem bilimsel gerecin olduğunu söyler.

---

² Zira Said, "Şark'ın Şarklaştırılmış olduğuna inanıp da bunun sadece imgelemin bir gereği olarak ortaya çıktığını öne sürmek ikiye bölünmüş olur. Garp ile Şark arasındaki ilişki bir iktidar, egemenlik ilişkisidir." demektedir. Bkz. Said, *Şarkiyatçılık*, s. 15.

³ Alim Arlı, *Oryantalizm, Oksidentalizm ve Şerif Mardin*, 2. Basım, İstanbul: Küre Yayınları, 2009, s.16.

⁴ Said, *Şarkiyatçılık*, s. iv.

⁵ JudithButler'in kullandığı şekli ile "hitap etme" karşımızdakini hitabetimizin sınırları içine hapsedmeyi, onu iradededen yoksun bırakmayı beraberinde getirir ve bu hali ile hitap eden ve hitap edilen arasındaki ilişki aslında direk iktidar ilişkilerini yansıtmaktadır. Bkz. JudithButler, *Kırılğan Hayat*, 1. Baskı, İstanbul: Metis Yayınları, 2005, s. 142.

⁶ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 132.

⁷ Bkz. Edward W. Said, *Kış Ruhu*, 2. Basım, İstanbul: Metis Yayınları, 2006, s. 73.

⁸ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 104.

Bunlar stratejik biçimlendirme ve stratejik konumlandırmadır. Stratejik konumlandırma, hakkında yazdığı Doğu malzemesi bakımından yazarın konumunu betimlemenin bir yoludur. Zira her yazar kendini Şark karşısında bir yere konumlandırmak zorundadır ve bu yer ile yazar Şark'ı temsil eder, onu çerçeveler ya da onun adına konuşur. Stratejik biçimlendirme ise Şark hakkında yazılmış metinler arasındaki ilişkiselliğe, metinlerde ortak olarak üretilen ifade birliğine işaret eder.⁹

Oryantalizmin Batı ile Doğu arasında kurduğu iktidar ilişkisi ve bu ilişkinin üretilen bilgi vasıtasıyla metinlerde nasıl okunması gerektiğine kısaca değindikten sonra bu bilgiler ışığında Batılı yayınlarda Türkiye temsilinin çözümlenmesine geçilebilir. Yararlanılan kaynaklar farklı kurumlardan seçilmeye çalışılmış böylelikle kurumsal farklılığın söyleme de yansiyip yansımadığı araştırılmıştır. İlk alıntı Amerika'da önde gelen bir düşünce kuruluşu olan Carnegie Uluslararası Barış Vakfı'nın 30 Ekim 2014'te "Kobani'de Stratejik Sinizm" başlığı ile yayınlamış olduğu yazıdan:

*"Kobani Türkiye'nin Suriye'deki politikasının oldukça karmaşık ve belki de sinsice olduğunu ortaya koydu. Türkiye'nin DAESH katliamı karşısındaki pasifliği yalnızca insan hakları bakımından iğrenç olmayıp aynı zamanda Türk-Kürt ilişkilerinde kat edilen gelişmenin de elden kaymasına ve Türkiye'nin kuzey Irak'taki Kürtleri yabancılaştırmasıyla da yeni bir isyan dalgasının başlamasına sebep oldu."*¹⁰

İkinci alıntı Amerika Birleşik Devletleri Askeri Akademisi'ne bağlı olarak kurulmuş Terörle Mücadele Merkezi'nde (CombatingTerrorism Center) 27 Ağustos 2014 tarihinde "Türkiye'de Suriye Bağlantılı Cihatçı Eylemlere Derin Bir Bakış" başlıklı yazıdan yapılmıştır:

"Türkiye Suriye'deki savaşa yabancı savaşçıların geçişi konusunda izin vermesi ile benzersiz ve tekil olma gibi bir özelliğe sahip... Türkiye tek başına mezhepçi ve fundamentalist ideolojiye sahip militanların meşrulaşmasına kaynaklık etti... Bu durum Türkiye'den de hilafeti desteklemek ya da Esed'e karşı savaşmak amacıyla birçok Türk'ün Suriye ve Irak'a geçmesi ile daha da desteklendi... İsrail İstihbarat Şefi'nin verdiği bilgilere göre Türkiye'de El-Kaide'nin en az üç şubesi var.

Geçmişin aksine AKP başa geldiği tarihten itibaren ülkeye dini değerler temelinde yaklaştı. Devlet ve devlet yanlısı medya Mısır, Gazze ve Suriye'deki olaylara büyük bir ilgi gösterdi, Müslümanların uğradığı zulmü halka gösterdi. Bu dönemde başörtü yasağı kaldırıldı, alkol satışına kısıtlamalar getirildi, başbakan karma okulları eleştirdi ve tüm bu düzenlemelerle yıllardır seküler askeri rejimin baskısı altında kalan dindar insanlar kendilerini ve dindarlıklarını rahatça ifade edebilme ortamı buldular.

⁹ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 29.

¹⁰ Michael Cecire, "StaregicCynicism in Kobani", *Carnegie Moscow Center*, 30 Ekim 2014.

Erdoğan'ın Suriye'deki olaylar ve Müslümanların uğradığı kötü muamele karşısında İslami bir söylem üretmesi Türkiye'de radikal grupları yüreklendiriyor."¹¹

Ortadoğu, İslam tarihi ve İslamcılık üzerinde oldukça fazla çalışmaları olan Amerikalı tarihçi Daniel Pipes bir yazısında şöyle diyor:

"Türkler DAES'e kolay bir sınır kapısı geçişinden çok daha fazlasını sundular: DAES'in fon, lojistik, eğitim ve silahlarının yüklü bir kısmını Türkler sağladılar.

Muhalefet kanadından bir Türk politikacı Türkiye'nin DAES'e petrol sevkiyatları için 800 milyon Amerikan Doları ödediğini tahmin ediyor. Diğer bir politikacı muvazaf Türk askerlerinin DAES üyelerini eğittikleri ile ilgili bir bilgiyi kamuyla paylaştı.

*Türkiye bu gözü dönmüş aşırılara neden destek veriyor? Çünkü Ankara Suriyeli iki rejimi ortadan kaldırmayı istiyor, Şam'daki Esad rejimi ve kuzeydoğudaki Rojava (gelişmekte olan Kürt devleti) rejimi"*¹²

Son olarak İngiltere'nin köklü gazetelerinden TheGuardian'da Kobani olayları ile ilgili yayınlanan köşe yazısında şu yorum yapıyor:

"Suriye'de YPG'li Kürt savaşçılar kuşatma altında ve onlara herhangi bir yardım da yapılmıyordu, ta ki ABD DAES'i bombalamaya başlayana kadar. Bu durum karşısında Ankara ise Kürt savaşçıların Suriye'ye yardım için geçmelerine izin vermiyor. Türkiye'nin Kobani karşısındaki bu eylemsizliği birçok Kürt tarafından devletin DAES'i desteklediği şeklinde yorumlanıyor.

Bu konuda Avrupalı bir diplomat şöyle diyor: "Erdoğan Suriyeli Kürtlerden nefret ediyor ve onların DAES'den daha kötü olduğunu düşünüyor."

ABD yöneticilerinden biri de şöyle diyor:

"Türkiye'nin kendi sınırının dibinde yaşanan bir katliamı önleme konusundaki ayak diremesi büyük bir endişe kaynağı. Bu durum bir NATO müttefikinin cehennem tam da yanıbaşındayken yapacağı bir iş değil."

Eski bir Hollandalı milletvekili ve Türkiye konusunda uzman olan JoostLagendijk ise şöyle diyor:

"Türkiye Kobani'de hiçbir şey yapmadığı takdirde hala PKK ile barış görüşmelerinin devam edeceğini mi düşünüyor? Türk ordusunun Kürtlerin gözleri önünde öldürülmeleri karşısındaki bu bekleyişi ve yalnızca olaylara seyirci kalması Türkiye hakkında dünya çapında sinik ve hesapçı bir oyuncu olduğu görüşünü doğuruyor."

Uluslararası Kriz Grubu'ndan gelen yorum ise Erdoğan'ın Sunnitemelli dinci partisinin DAES'e karşı sempati beslediğini bu sebeple DAES'i vurmakta çekimser kaldığını söylüyor."¹³

---

¹¹ Stephen Starr, "A Deeper Look at Syria-Related Jihadist Activity in Turkey", Combating Terrorism Center, 27 Ağustos 2014.

¹² Daniel Pipes, "DAES'e Türk Desteği", 18 Haziran 2014.

¹³ Constanze Letsch ve Ian Traynor, "Kobani: anger grows as Turkey stops Kurds from aiding militias in Syria", *The Guardian*, 8 Ekim 2014.

Batı'da farklı kalem ve kurumlardan çıkan bu yazılar hakkında söylenebilecek ilk şey, hepsinde ortak olarak vurgulanan temel noktanın, Türkiye'nin yabancı savaşçılar ve DAES konusunda üstüne düşeni yapmadığı ve terör, şiddet eylemlerinin daha da türemesine sebep olduğu yönündedir. Dikkat edilirse alıntılarda Türkiye'deki muhaliflerin, İsrail'e ait bir kurumun, Batılı kişi ve kurumların görüşlerine yer verilmiş, fakat sözü edilen durumun bizzat muhatabı olan iktidar yetkililerine ait bir görüşe veya iktidardan bağımsız olarak konu hakkında farklı olan bir düşünceye yer verilmemiştir. Örneğin AKParti yetkililerinin yabancı savaşçılar ve DAES konusundaki politikası ve bu politika ile eylemlerini açıklığa kavuşturdukları görüşü incelenen yayınlarda yer almamaktadır. Bu durum bile aslında tek başına Said'in dikkat çektiği gibi Doğu temsilileri konusunda seçici bir kaygının olduğu¹⁴ ve okurların bir nevi "bilgi perhizine"¹⁵ sokuldukları iddiasını doğrulamaktadır. Bu seçici kaygı ve bilgi perhizi ile Türkiye çehresindeki Doğu'nun gerçekliği yine ancak Batı'nın bildiği ve yorumladığı şekli ile var olabilmektedir. Ayrıca hükümet yetkililerinin ifadelerine yer verilmemiş olması yukarıda bahsedilen "sessiz öteki" olma durumunun da bizzat göstergesidir. Zira DAES ve yabancı savaşçılar konusunda muhatap hükümetin kendisi iken metinlerde hükümet muhatap olarak alınmamış, sessiz bir öteki ve yalnızca yorumlanma nesnesi olarak yer almıştır. Bu durum da Said'in Şarkiyatçılık için yaptığı "Doğu'yu malzeme edinmiş bir yorum okuludur"¹⁶ tanımını göz önüne alındığında eleştirel bir analiz açısından oldukça manidar durmaktadır.

Metinlerde dikkat çeken bir diğer ortak nokta ise okurun yalnızca Türkiye'yi değil bir tercüman, bir sergileyici, bir kişilik, bir aracı, bir temsilci ve uzman olarak Batılı'yı da görmesini sağlayan bir düzenin olduğudur.¹⁷ Metinlerde yer alan "Batılı" yeri gelmiş Türkiye'nin politikasını "sinsi" olarak tanımlayan bir yazar, yeri gelmiş Türkiye'nin DAES'e destek verdiğini ileri süren ve bu desteği kendi bakış açısı ile yorumlayıp gerçeklik olarak sunan bir akademisyen ve yeri gelmiş siyasiler, araştırma merkezleri ve uzmanlara atfedilen bilgi ile kendini göstermiştir. Bütün bunlar hep aynı şeyi veya perspektifi doğrular nitelikte seçilmiş görünmektedir. Batılı'nın kendi bakış açısı ile doğrudan hüküm verici bir söylem üretmesi oryantalizmin en temelinde yer alan bir yargıyı hatırlatmaktadır: "Doğulu kendini temsil edemez ancak Batılı tarafından temsil edilir".

Yer verilen alıntılarda oryantalizm açısından dikkat çekilmesi gereken ve yukarıda bahsedilen iktidar meselesi ile de bizzat ilgili olan diğer bir mesele

---

¹⁴ Edward W. Said, *Medyada İslam*, İstanbul: Metis Yayınları, 2008, s. 200.

¹⁵ Said, *Medyada İslam*, s. 159.

¹⁶ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 51.

¹⁷ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 296.

kimlik meselesidir. Said'in oryantalizmde kimlik konusundaki belki de en açık ifadesi henüz kitabının giriş kısmında yer verdiği şu satırlardır:

“Aslında benim gerçek savım şu: *Şarkiyatçılık modern siyasal-düşünsel kültürün sadece temsilcisi değil, önemli bir boyutudur ve bu biçimiyle Şark'tan çok 'bizim' dünyamızla ilgisi vardır.*”¹⁸

Oryantalizm konusunda önemli kitaplardan biri olan Thierry Hentsch'in *Hayali Doğu* kitabında da Hentsch önsözüne “Bu kitap Doğu'dan söz etmiyor. Bizden söz ediyor”¹⁹ satırlarıyla başlamaktadır. Oryantalizm hususunda gerek Hentsch'nin gerekse Said'in işaret etmek istedikleri nokta aynıdır. Her iki yazar da oryantalizmin Doğu'yu öteki ve farklı olarak kurgularken aslında Batılı kimliği inşa ettiğine dikkat çekmektedir. Batı, bir Doğu kurgusundan hareketle onu tanımlayarak, betimleyerek aslında “ne olmadığı” üzerinden kendi kimliğini kurmakta ve bu kimliği ile kendini Doğu karşısında konumlamaktadır.²⁰Böylelikle farklı olarak işaretlenen ve ötekileştirilen Doğu karşısında Batı kendi kimliğini inşa ederek bu kimliği ötekinin üstünde konumlamasıyla da iktidar ilişkilerini pekiştirmektedir.

Kimlik meselesi her ne kadar iktidar meselesinden ayrıştırılamasa da yine metinler üzerinden meseleye dair bir okuma yapmak mümkündür. Metinlerde Türkiye konusundaki en net tasvirler, Türkiye'nin Kobani konusundaki pasifliği ile insan haklarından sınıfta kaldığı, mezhepçi ve fundamentalist ideolojiye sahip militanların meşrulaşmasına kaynaklık ettiği, DAES'e maddi ve lojistik destek sağladığı, sınırının dibinde yaşanan katliam karşısında sessiz kaldığı şeklinde yapılmaktadır. Bu tasvirlerin bir diğer yüzünde ise insan hakları konusunda hüküm veren, yani insan hakları konusunda gelişmiş, DAES gibi bir terör örgütünün karşısında olan ve DAES'in katliamı karşısında sessiz kalmayan bir Amerika resmi ortaya çıkmaktadır. Görüldüğü üzere Türkiye'yi tasvir eden yazarlar aslında kendi resimlerini ortaya koymaktadırlar. Böylelikle kendi kimliklerini doğrularak ve yücelterek Türkiye karşısında üstün bir yere konumlanan yazarlar Batı'nın Doğu karşısındaki üstünlüklerini ve iktidar ilişkilerini de meşrulaştırmakta ve yeniden üretmektedirler.

Alıntılanan metinlerin ortak yönlerinin genel değerlendirmesinden sonra metinlere tek tek bakılacak olursa, Carnegie'den yapılan alıntıda Türkiye'nin Kobani konusunda insan haklarını çiğnemekle suçlandığı görülmektedir. Şüphesiz insan hakları Amerika'nın en iyi kendisi tarafından temsil edildiğini savunduğu bir değerdir ve yazar bu durumun verdiği güven ile Türkiye'yi

---

¹⁸ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 22.

¹⁹ Thierry Hentsch, *Hayali Doğu*, İstanbul: Metis Yayınları, 2008, s. 7.

²⁰ Kimlik konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Stuart Hall, “Who Needs Identity?” içinde Stuart Hall ve Paul du Gay (Ed.), *Questions of Cultural Identity*, Londra: SAGE Publication, 1996.

“farklı” bir yer olarak işaretlemekte, Türkiye’nin insan hakları konusunda sınıfta kaldığını iddia etmektedir. Fakat yazar metnin tümünde yalnızca tek bir olay olarak Kobani’ye asker gönderilmemesini ele almakta ve bu olaya yüklemiş olduğu değer, yargı ve yorumları yalnızca kendi bakış açısından aktararak gerçeklik iddiası gütmektedir. Yani bir olayla bir ülke hakkında genelleme yapılmaktadır. Bu durum insan hakları konusundaki zafiyete vurgu gibi oldukça iddialı bir değerlendirmenin bir olay ve tek bir bakış açısı ile yapılmış olmasının sorgulanması ve hangi amaca hizmet ettiği sorusu üzerinde düşünülmesini gerektirmektedir.

Terörle Mücadele Merkezi’nden alıntılanan metinde Türkiye’nin, cihatçı grupların meşrulaşmasında ve yabancı savaşçıların gerek Türkiye gerekse başka ülkelerden Suriye’ye geçişindeki rolü üzerinde durulmaktadır. Ayrıca AK Parti’nin İslamcı politikalarına değinilmekte ve bunların Türkiye’deki radikal gruplar üzerindeki etkisine dikkat çekilmektedir. İslam’ın özellikle terörle bağlantısı çerçevesinde Doğulu’yu yaftalamanın en kolay yöntemi olduğu düşünülürse bu metinde de radikal örgütlerin meşrulaşması ve Türkiye’de yabancı savaşçıların artması ile dini politika ve söylemler üreten AK Parti arasında kurulan bağlantının neye hizmet edebileceği açıktır. Ayrıca İslam çehresinde ötekileştirilen bir AK Parti’nin ve

Türkiye karşısında bilgi mercii olarak da İsrail’in seçilmesi oldukça anlamlıdır. Bir tarafta İslam ve terörizm bağlantısı temelinde öteki ilan edilen Türkiye ile Doğu temsili kurulurken, diğer tarafta ise Amerikan müttefiki ve Batılı değerleri temsil eden İsrail yer almaktadır ve Doğu’nun bu temsili yine Batı’nın temsilcisinden elde edilen bilgi ile desteklenmektedir.

Pipes’ten yapılan alıntıda ise bir uzman dilinin ağır bastığı görülmektedir. Zira Pipes’in yargılarının kesin ve net, mutlaklık iddiasında olduğu görülmektedir. Hükümete ait herhangi bir görüşe yer vermeyen Pipes, mutlak yargıları ile gerçeklik iddiasını muhalefette yer alan isimler ile desteklemiştir. Fakat metinde Pipes’in uzmanlığı ile yetkenin ve hüküm verme iradesinin en açık görüldüğü kısım özellikle son kısımdır. Türkiye’nin izlediği siyaset hakkında sorduğu soruya Pipes yine açık bir mutlaklık ile kendisi cevap/hüküm vermektedir. Bu alıntı Batı’nın sahip olduğu karar verici pozisyonun ve öteki adına konuşabilme yetkesinin nasıl üretildiğinin de önemli bir göstergesidir.

Son metne gelinecek olursa, ilk dikkat çeken pasif öteki ile kurtarıcı Batı’nın resmidir. Türkiye Kobani’deki eylemsizliği ile pasif bir durumda temsil edilirken Amerika’nın temsili Suriye’deki Kürtlere destek olması ile kurtarıcı bir misyona dayanmaktadır. Fakat metinde bu kimlik inşasından daha çok öne çıkan araştırma merkezi, siyasetçi ve uzmanların ifadeleri ile metne

eklenen yetkendir. Said'e göre böylesi metinler yalnız bilgi üretmekle kalmaz betimlemek üzere ortaya çıktıkları gerçekliğin kendisini de yaratabilirler.²¹ Metinde yer verilen alıntılara bakıldığında da bunların Erdoğan ve çözüm süreci konusunda kesin yargılar içerdiği görülmektedir ve bu ifadelerin yetkin kişilerin ağzından olması da ifadelerde yer alan yargıların gerçeklik iddiasını güçlendirmekte, böylece metinhakim bir iradeye işaret etmektedir.

Yukarıda bir metinde Şarkiyatçı kodların olup olmadığını anlamak için Said'in verdiği ipuçlarından bahsedilmişti. Bunlardan ilki metinlerin mutlak bilgilere dayalı olma iddiasıyla açıklayıcı ve betimleyici olmasıydı. Yapılan alıntılara bakıldığında Türkiye ya da AK Parti hakkındaki yargıların mutlaklık iddiası ile Türkiye'nin politikasını –kendi yargıları ile- açıklayıcı ve betimleyici bir tarzda yazıldığı görülebilir. Bir diğer gösterge metinlerin okura Şark adına konuşulmasını, onun hakkında yorumlar yapılmasını sağlayacak söylemsel bir geçer akçe sunmasıdır ki, bu durum da bilhassa Pipes'in metninde ve Guardian'dan alıntılanan metinde yetkililerin ağzından çıkan söylemler ile sağlanmaktadır. Yani okur bu metinler ile AKParti'nin kendi politikası ile ilgili söylemlerini bilmeden Türkiye'nin DAESŞ konusundaki politikası hakkında hüküm verebilecek bir pozisyona getirilmektedir.

Son olarak metnin içerisindeki yetkenin incelenmesi için Said'in önerdiği iki yöntembilimsel gerece, stratejik konumlandırma ve stratejik biçimlendirmeye, bakılacak olursa stratejik konumlandırma olarak yazarların Şark karşısındaki konumu metinlerin tümünde de oldukça açıktır. Zira daha önceden de ifade edildiği gibi AK Parti yetkililerine ait hiçbir ifadeye yer verilmeksizin yazarlar Türkiye'nin yabancı savaşçılar ve DAESŞ karşısındaki politikalarını yalnızca kendi ifade ve yorumları ile ortaya koymuşlar ve yine klasik oryantalist bir tablo ortaya çıkmıştır: susturulmuş öteki karşısında karar verici konumda olan ve tek başına hüküm verme yetkisine sahip olan Batı. Stratejik biçimlenmenin de yine metinlerden ortaya çıktığı görülmektedir. Farklı kurum ve kalemlerden çıkan metinlerde Türkiye karşısındaki konumlanış, Türkiye'yi konumlandırış ve Türkiye'nin pasifliği, DAESŞ'e yabancı savaşçılara desteği gibi konulara yapılan vurgunun tamamen ortak olduğu görülmektedir. Bu durum da Türkiye hakkında üretilen bilginin Türkiye'yi temsil biçiminin ortak bir söylem ürettiği bu söylemin kurumlar arası gücüyle de Batı'nın iktidar ilişkilerini pekiştirdiği söylenebilir.

---

²¹ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 104.

Türkiye Temsilinde Self-Oryantalizm (Kendi Kendini Doğululaştırma)

Self-oryantalizm, Doğu toplumlarında post-kolonyal dönemde özellikle siyasetçiler ve aydınlar tarafından toplumun oryantalist bir perspektiften okunmasına işaret etmektedir. Self-oryantalizmin ortaya çıkışı modernleşme ve Batılılaşma süreçleri ile toplumun önde gelenlerinin geleneksel-dini toplum kodlarına karşı Batıcı bir bakış açısı geliştirmeleri ile gerçekleşmiştir. Self oryantalistizm, Batılılaştırılmış Doğulu toplumsal ve siyasal kesimin kendi kendini Doğululaştırması, bir başka deyişle Doğulu'nun Batılı değerler sistemi içinde, Batı'ya göre "kendi"ni açıklayarak/temsil ederek kendi kültürünün temsilini çarpıtmasıdır.²²Self-oryantalizmde Batı oryantalistizmde olduğu gibi Doğu dışsallaştırılmış, nesneleştirilmiş ve Doğu'ya karşı özcü, indirgemeci bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu hali ile hem self-oryantalizm hem de Batı oryantalistizminin her ikisi de Batı'nın üstünlüğü ve hegemonik gücünü pekiştirme işlevi görmektedir.

Self-oryantalizmin okunması bağlamında incelenen Batılı yayın organlarında yazan Türk yazarların kaleminden çıkmış yazılarda genelde Batılı yazarlar ile benzer şeylerin söylendiği, AK Parti'ye karşı neredeyse Batılı yazarlardan daha sert bir oryantalist dil kullanıldığı görülmektedir.

İlk alıntı gazeteci yazar Uzay Bulut'un kapsamlı bir yayın organı olan International Business Times'ta yayınlanan bir yazısından yapılmıştır:

"AKP 2002'de başa geldiğinde İslamcı bir parti olmadığını, muhafazakâr demokratik bir parti olduğunu söyledi. Bu durum da İslamcı köklere sahip olmasına rağmen Batı'ya AKP'nin İslamcı bir ajandasının olmayacağını düşündürdü, ta ki müttefiki olan Ortadoğu'daki cihatçı gruplarla arasındaki bağlantı ortaya çıkana kadar.

Tayyip Erdoğan da dâhil AKP'nin kurucuları Refah ve Fazilet partilerinin bir üyesi ve Necmettin Erbakan'ın öncülük ettiği Milli Görüş Hareketinin destekleyicisiydi... Erbakan ılımlı Müslüman kavramına tamamen karşı çıkan bir isimdi, ılımlı Müslümanda cihad bilinci olmayacağını ve ılımlı Müslümanın ancak Yahudilerin kölesi olacağını savunuyordu.

2008 yılında Erdoğan da Oxford İslami Araştırmalar Merkezi'nde Türkiye'nin ılımlı İslam'ın temsilcisi olarak tanımlanmasına karşı çıktı. Türkiye'nin böyle bir tanımlamayı kabul etmesinin mümkün olmadığını söyledi.

AKP, yaptığı açıklamalar, politikaları ve Irak ve Suriye'deki cihatçı gruplara karşı duruşu ile bir kez daha İslamcılık ile demokrasinin el ele gidemeyeceğini göstermiş oldu.

---

²² Bünyamin Bezci ve Yusuf Çifci, "Self Oryantalizm: İçimizdeki ModerniteVe/Veya İçselleştirdiğimiz Modernleşme", *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1, 2012, s. 143.

Türkiye'nin DAEŞ politikasını analiz ederken gözden kaçmaması gereken nokta şudur: AKP ideolojik olarak DAEŞ'den farklı değildir.

İslamcı politik bir hareketten gelen ve ılımlı İslam ile ılımlı olmayan İslam arasındaki farkı kabul etmeyen bir partinin DAEŞ'e karşı savaşıması beklenebilir mi?''²³

İkinci alıntı gazeteci yazar Burak Bekdil'in kaleminden Amerika'da önemli bir düşünce kuruluşu olan Gatestone Enstitüsü'nde "Türkiye'nin Frankenstein Canavarı" başlığı ile yayınlanmış bir yazıdan yapılmıştır:

"Yaşananlar tamamen Türkiye'nin Sunni çatısında bir hegemonik düzen kurma planları ile başladı. Bu planın gerçekleşmesi için Tunus, Libya, Mısır, Lübnan, Suriye ve Irak'ın Ankara'nın başta olduğu Sünni bir yönetim şekli ile yönetilmesi gerekiyordu.

Sünni üstünlüğünü savunan Erdoğan Nusayri Esed'i devirmek için şeytanla işbirliği bile yaptı... Gerçekte Ankara Türkiye'nin güneydoğusunu her renkten radikal İslam'ın bir merkezi haline getirdi... DAEŞ de Türkiye'nin kendi Frankenstein canavarı...''²⁴

Son örnek olarak Ceylan Yeginsu'nun New York Times gazetesinde yayımlanan yazısı verilebilir. Bu yazı oldukça dikkat çekicidir. Yeginsu yazısında Ankara'da DAEŞ'e çok sayıda katılımın olduğu Hacı Bayram mahallesinde edinmiş olduğu gözlem ve görüşmeleri paylaşmaktadır. Yazısına DAEŞ'e katılmış ve geri dönmüş bir kişi ile görüşmesi sonucunda elde ettiği bilgiler ve Türkiye'den giden yabancı savaşçılara dair sayısal verilerle başlayan gazeteci, durumun vahametini ortaya koyan bu ifadelerden hemen sonra şu paragrafı yazmıştır:

"Amerika, Türkiye cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a Suriye sınırındaki güvenlik önlemlerinin artırılması yönünde ciddi bir baskı uyguluyor. Washington, Türkiye'nin yabancı savaşçı akışını durdurmasını ve DAEŞ'in Irak ve Suriye'de ürettiği petrolü ihraç etmesini durdurmasını istiyor."'²⁵

Uzay Bulut'tan alıntılanan metne bakılacak olursa bu metnin tam bir self-oryantalizmi yansıttığı söylenebilir. Öyle ki yazarın kim olduğu bilinmese metnin oryantalist bir Batılı isim tarafından yazıldığı bile düşünülebilir. Metinde Türkiye'nin DAEŞ karşısındaki tutumu AK Parti'nin İslamcılığına bağlanmış ve bu İslamcılık ile aslında DAEŞ ile aynı ideolojinin paylaşıldığı iddia edilmiştir. AK Parti ve Refah Partisi arasında bağlantıya dikkat çekilmiş

---

²³ Uzay Bulut, "Turkey Subjugates the Kurds because it Shares Isis' Ideological Bed", *International Business Times*, 10 Ekim 2014.

²⁴ Burak Bekdil, "Turkey's Frankenstein Monster", *Gatestone Institute*, 13 Eylül 2014.

²⁵ Ceylan Yeginsu, "ISIS Draws a Steady Stream of Recruits From Turkey", *New York Times*, 15 Eylül 2014.

ve bu bağlantı temelinde Erbakan'ın ılımlı Müslüman kavramına karşıtlığı yalnızca cihad ve Yahudilere bağlanarak açıklanmıştır. Sonuç olarak ise oldukça klasik bir oryantalist tez tekrarlanarak AK Parti'nin sahip olduğu İslamcı kök ile İslamcı ideolojisi dikkate alınarak İslam ile demokrasinin uyumsuzluğuna dikkat çekilmiştir.

Bulut'un metnini analiz etmeden önce Said'den birkaç alıntı yapmakta fayda vardır. Said Şarkiyatçı metinlerde İslam'ın, *hangi* İslam ve *hangi* yönünden bahsedildiği belirtilmeksizin özensiz bir şekilde kullanıldığını öne sürmektedir.²⁶ Ayrıca Said, Şarkiyatçıların İslam'ı Müslüman halkların iktisatlarından, toplumlarından, siyasetlerinden ayrı tutularak incelenebilecek bir “kültürel birleşim” olarak gördüklerini ifade etmektedir.²⁷ Nitekim ancak Doğulu'nun din gibi organik bir bağ ile bir arada tutulduğu varsayımı çerçevesinde toplumsal her alanda heterojen bir yapılanmaya sahip bir coğrafya, tablolar ve kavramlarla aynı anda tanımlanan ve kontrol edilen, anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir fenomen haline dönüştürülebilecektir.²⁸ Yani Said tek biçimli bir İslam tanımının Doğu'daki her türlü yaftalamada kullanılan bir gereç olmasına karşı çıkmaktadır. Bu durumda Uzay'ın metnine geri döndüğümüzde, Erdoğan'ın İslamcılığı ile Erbakan'ın İslamcılığının aynı imiş gibi gösterilmesi, DAES'in ideolojisi ile AK Parti'nin ideolojisinin aynı olduğunun iddia edilmesi de tek tip bir İslam/İslamcılık modelini ortaya koymak olmaz mı? Ayrıca Uzay'ın bu metinde kullandığı ifadeler ile Francis Fukuyama'nın “İslam'ın sürekli olarak Usame bin Ladin gibi kişileri üreten tek kültürel sistem”²⁹ olduğuna yönelik söylemi ve Bernard Lewis'in “Çoğu Müslüman fundamentalist değildir ve çoğu fundamentalist terörist değildir, fakat bugün çoğu terörist Müslümandır.”³⁰ söylemi arasındaki paralellik de oldukça açıktır. O halde Bulut'un metninde tam bir içselleştirilmiş oryantalist olduğu, Şarkiyatçıların çok kullandığı “homo İslamicus”³¹ varsayımından hareketle AK Parti'nin DAES politikasını değerlendirmiş olduğu söylenebilir.

İkinci alıntıya bakıldığında Bekdil'in çıkış noktasının Uzay'ınki ile aynı olduğu görülmektedir. DAES konusundaki Türkiye politikası yine İslam temelinde Erdoğan'ın Sunni ideolojiye sahip olduğu iddiasına bağlanmış ve bu ideoloji neticesinde de DAES'in Türkiye'nin kendi desteği ile büyüyen bir

---

²⁶ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 313.

²⁷ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 115.

²⁸ Bryan S. Turner, *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*, 2. Basım, İstanbul: Anka Yayınları, 2003, s. 45.

²⁹ Francis Fukuyama, “The West Has Won”, *The Guardian*, 11 Ekim 2001.

³⁰ Lewis, *Crisis of Islam*, Canada: Random House, 2004, s. 137.

³¹ Daha fazla bilgi için bkz. Zachary Lockman, *Hangi Ortadoğu?*, 1. Basım, İstanbul: Küre Yayınları, 2012, s. 132.

canavar olduğu öne sürülmüştür. Yine Erdoğan'ın İslamcılığı temel alınarak yapılan bu okuma biçimi de kendi kendini oryantalize etmenin bir örneğini sunmaktadır.

Son olarak Yeginsu'dan alıntılanan ve yalnızca iki cümleden oluşan paragraf kendi kendine Doğululaştırmanın açık bir örneğini sunmaktadır. Yukarıda da belirtildiği üzere Yeginsu DAES'e Türkiye'den katılan yabancı savaşçılara dair sayısal bilgi ve Hacı Bayram'daki örneği verdikten sonra doğrudan Türkiye'yi ilgilendiren bir meselede bir özne, güç olarak Amerika'yı ortaya koymaktadır. Kendi sınırlarında hâkim bir ülke olan Türkiye, bu hâkimiyetten yoksun ve bu sebeple Amerika'nın sınırlarını koruması yönünde baskısı altında kalmış bir ülke şeklinde resmedilmiştir. Paragrafta açık bir şekilde Türkiye, sınırlarını koruyamayan, yabancı savaşçı akışına izin veren, DAES'e petrol konusunda destek olan bir ülke olarak tasvir edilirken, Amerika Türkiye'yi uyararak, ondan sınırlarını korumasını ve DAES'e yardım etmemesini isteyen akıl bir güç olarak sunulmaktadır. Bu sunu ve temsil şekli de Doğu'nun Batı'dan aşağı olduğu kendi meselelerini çözmekte dahi Batı'nın ıslah edici gücüne ihtiyaç duyduğu oryantalist dogmayı pekiştirmekten başka bir şey değildir.

Batılı yayın organlarında yayımlanan Türk yazarlara ait bu metinlerin Batılı yazarlar ile aynı hareket noktasına sahip olduğu söylenebilir. Bu hareket noktasına göre İslam monolitik bir öze sahiptir, Doğu kendi kendini temsil edemez, Batı'nın Doğu hakkında vardığı kanaat ve hükümler mutlak ve üstündür, bu sebeple ötekinin söylem ve kendini ifade etme biçimine bakmaya gerek yoktur. Doğu hakkındaki yargılarda sahip olunan bu çıkış noktası ise tek bir şeye hizmet etmektedir: Batı'nın Doğu üzerinde bilgi-iktidar arasındaki döngü ile üstünlüğünü pekiştirmesi.

Sonuç

Bu çalışmada yabancı savaşçılar ve DAES üzerinden Batılı medya, araştırma merkezi, düşünce kuruluşlarında ve gazeteci, yazar ve akademisyenlerin yayınlarında Türkiye ile ilgili nasıl bir temsil siyaseti izlendiği araştırılmıştır. Bu temsil siyasetinde oryantalist kodların olup olmadığı araştırmanın üzerinde durduğu konulardan biri olmuştur. Bu çalışmanın amacı bir tarafı savunmak ya da kötülemek değil, yapılan analiz ve değerlendirmelerin neyi yansıttığını anlamaya çalışmaktır.

Çalışmada elde edilen sonuçların daha iyi anlaşılabilmesi için Said'in şu cümlesi oldukça anlamlıdır: “Şarkiyatçılık modern siyasal-düşünsel kültürün sadece temsilcisi değil, önemli bir boyutudur ve bu biçimiyle Şark'tan çok

‘bizim’ dünyamızla ilgisi vardır”³². Çünkü Şarkiyatçılığın hizmet ettiği alan Batı kimliği ve üstünlüğüdür. Batı, Şark tanımları, betimlemeleri ve açıklamaları ile kendi kimliğini, üstünlüğünü pekiştirir, bu sebeple de Doğu’nun ifade edilmesi “sürekli bir analiz çerçevesine”³³ dayanır. Şarkiyatçılık hakkındaki bu kısa açıklamalardan sonra çalışmada ulaşılan sonuçları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- İncelenen yayınların tümünde Türkiye, yabancı savaşçılar ve DAES konusunda üzerine düşeni yapmayan, Kürt halkını mağdur bırakan, yabancı savaşçıların artması ve meşrulaşmasında parmağı olan, DAES’e destek olan bir ülke olarak resmedilmiştir. Bu resim de daha çok AK Parti’nin Kürt karşıtlığı, ya da İslamcı ideolojisi temel alınarak çizilmektedir.

- Metinlerde yer alan bu resimde muhaliflere, İsrail’e, Batılı kurum ve siyasilerin söylemlerine yer verilmiş, fakat konunun veya sorunun asıl muhatabı olmasına rağmen AK Partili liderlerin ifade ve açıklamalarına değinilmemiştir. İzlenen bu yöntem oryantalizmde kullanılan seçki yöntemini akla getirmektedir. Zira şarkiyatçı metinlerde Şark’ın temsil edici fragmanlar dizisiyle tefsir edilmesi ve sunulması için seçki gibi özel bir tür kullanılmaktadır.³⁴ Bu özel tür Batı’nın Doğu temsilinde seçici bir yaklaşım ile birtakım ifade ve alıntılar kullanması, diğerlerini ihmal etmesi neticesinde ortaya çıkmaktadır. Böylelikle Şarkiyatçı zihniyetteki iki önerme tekrarlanmaktadır: 1- Onlar kendini temsil edemez, ancak bizim tarafımızdan temsil edilirler. 2- Biz onları nasıl biliyor, nasıl sunuyorsak onlar öyledirler.

- Metinlerde kullanıldığı görülen Şarkiyatçı dilin, Said’in de belirttiği gibi, Türkiye’den çok Batı dünyası ile ilgili görünmektedir. Karşı tezlere veya görüşlere yer verilmemektedir. Metinlerde Türkiye’nin yaftalandığı, ön yargılar ile çerçevelediği ve belli bir kalıba sokulmak istenen ifadeler yer almaktadır. Metinlerdeki bu hitap şekli aslında üstünlüklerini ve iktidar ilişkilerini yeniden ürettiklerini göstermektedir.

- İncelenen metinler karşılaştırıldığında self-oryantalizmin Batı oryantalist dilinden çok daha sert olduğu görülmektedir. Hatta self-oryantalizmde oryantalist dilin çok daha baskın olduğu bile söylenebilir. Bu durumun da iki sebepten kaynaklandığı söylenebilir: İlk olarak Türkiye’de hala Cumhuriyet dönemi Batılılaşmacı-Modernleşmeci zihniyetin İslam’ı görme biçimi kimi çevrelerce sürdürülmektedir ve bu çevrelerin dini temelli bir parti olan AK Parti karşıtlığı oldukça fazladır. İkinci olarak ise muhalefet kültürü Türkiye’de oldukça zayıftır, zira oryantalist söylemler indirgemeci ve genellemeci söylemlerdir. Bir insanın bu söylemleri kendi ülkesi için

³² Said, *Şarkiyatçılık*, s. 22.

³³ Turner, *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*, s. 45.

³⁴ Said, *Şarkiyatçılık*, s. 139.

benimsemesi ise kişinin eleştireceği başka hiçbir şey bulamadığının ve klasik şablonlara sığındığının bir göstergesi olarak görülebilir.

Kaynakça

- Arlı, Âlim (2009), *Oryantalizm, Oksidentalizm ve Şerif Mardin*, Küre Yayınları, İstanbul.
- Bekdil, Burak (2014), “Turkey's Frankenstein Monster”, *GatestoneInstitute*, <http://www.gatestoneinstitute.org/4698/turkey-frankenstein-monster>
- Bezci, Bünyamin ve Çifci, Yusuf (2012), “Self Oryantalizm: İçimizdeki Modernite Ve/Veya İçselleştirdiğimiz Modernleşme”, *Akademik İncelemeler Dergisi*, Cilt 7, Sayı 1.
- Bulut, Uzay (2014), “TurkeySubjugatestheKurdsbecause it SharesIsis' IdeologicalBed”, *International Business Times*, <http://www.ibtimes.co.uk/turkey-subjugates-kurds-because-it-shares-isis-ideological-bed-1469381>
- Butler, Judith (2005), *Kırılgan Hayat*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Cecire, Michael (2014), “StaregicCynicism in Kobani”, *Carnegie Moscow Center*, <http://carnegie.ru/eurasiaoutlook/?fa=57075>
- Fukuyama, Francis (2001), “The West Has Won”, *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/world/2001/oct/11/afghanistan.terrorism30>
- Hall, Stuart ve DU GAY, Paul(Ed.) (1996), *Questions of Cultural Identity*, SAGE Publication, London.
- Hentsch, Thierry (2008), *Hayali Doğu*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Letsch, Constanze ve Traynor, Ian (2014), “Kobani: angergrows as TurkeystopsKurdsfromaidingmilitias in Syria”, *The Guardian*, <http://www.theguardian.com/world/2014/oct/08/kobani-isis-turkey-kurds-ypg-syria-erdogan>
- Lewis, Bernard (2004), *Crisis of Islam*, Canada: Random House.
- Lockman, Zachary (2012), *Hangi Ortadoğu?*, 1. Basım, İstanbul: Küre Yayınları.
- Pipes, Daniel (2014), “DAEŞ'e Türk Desteği”, <http://tr.danielpipes.org/14559/isode-turk-destegi>
- Said, Edward W. (2006), *Kış Ruhu*, Metis Yayınları, İstanbul.
- Said, Edward W. (2008), *Medyada İslam*, İstanbul: Metis Yayınları.
- Said, Edward W. (2012), *Şarkiyatçılık*, 6. Basım, İstanbul: Metis Yayınları.
- Starr, Stephen (2014), “A DeeperLook at Syria-RelatedJihadist Activity in Turkey”, *Combating Terrorism Center*, <https://www.ctc.usma.edu/posts/a-deeper-look-at-syria-related-jihadist-activity-in-turkey>
- Yeginsu, Ceylan (2014), “ISIS Draws a SteadyStream of RecruitsFromTurkey”, *New York Times*, http://www.nytimes.com/2014.09.16/world/europe/turkey-is-a-steady-source-of-isis-recruits.html?_r=0
- Turner, Bryan S. (2003), *Oryantalizm, Postmodernizm ve Globalizm*, 2. Basım, İstanbul: Anka Yayınları.